

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENT

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Deres ref.
200705160

Vår ref.
200706095 EP TOF/KKF/mbb

Dato
11.01.2008

Høring om endringer i barnehageloven

Det vises til høringsbrev 31. oktober 2007.

Justisdepartementet har vært i tvil om nytten av en lovfestet rett til barnehageplass i en situasjon med full barnehagedekning, jf. vårt brev 21. september 2007. Men om det likevel blir gitt regler om dette, ser vi det som viktig at rettighetene blir klart utformet. I forslaget til § 12 a foreslås det at barnet skal ha fylt ett år senest "ved oppstart til barnehage". Denne formuleringen angir ikke et eksakt tidspunkt. Det kan også virke forvirrende at man i bestemmelsen bruker begrepet "oppstart" samtidig som at det henvises til § 12, som gjelder opptaksprosessen. Vi foreslår til overveielse at man i forslaget til § 12 a i stedet angir den datoen barnet må ha fylt ett år for å ha rett til barnehageplass det aktuelle året. Et alternativ kan være formuleringer som "innen utgangen av august" eller liknende.

I høringsnotatet foreslås det videre at foreldre og foresatte gis plikt til å oppgi barnets fødselsnummer til kommunen til bruk for utarbeiding av statistikk mv. Etter vårt skjønn blir det underkommunisert at det her dreier seg om å etablere et nytt og omfattende register – en nasjonal database – over eksisterende, og etter hvert tidligere, barnehagebarn på individnivå. Det er opprettelsen av et slikt nytt register/en ny forskningsdatabase med opplysninger om det enkelte barnet, som trenger hjemmel. (Det er forøvrig noe uklart for oss hva som er sammenhengen mellom "registeret" og "databasen" – om dette skal være to separate enheter.) Det er ikke her snakk om kun å etablere et register over barnehagebarnas fødselsnummer, slik man gis inntrykk av i forslaget til § 8 nytt fjerde ledd.

Forslaget innebærer at det skal samles inn data på individnivå for alle barnehagebarn. Det legges opp til at disse dataene skal kunne kobles med eksisterende data som barnets kjønn, alder, foreldrenes yrke, foreldrenes utdanning, innvandrerbakgrunn og botid i landet. Det ser også ut til at det planlegges en kobling mot barnets senere yrkes- og utdanningsvalg mv. Det fremstår etter vårt syn som uklart hvilke data om det enkelte barnet som etter dette vil bli samlet inn (og av hvem) og overført til den nasjonale databasen. Det angis ikke hvor lenge man planlegger å lagre, eller hvor lenge man vil fortsette å samle inn nye opplysninger om disse barna. Men det fremgår at det i alle fall er aktuelt å gjøre dette fra barnet er ett år og til det er ferdig med sin totale utdanning. Etter dette legges det opp til en videre behandling av opplysningene slik at man kan se hvordan det går med ulike grupper etter at utdanningsløpet er avsluttet. Vi antar at dette innebærer at man legger opp til en kartlegging av nesten alle barn over en fase på kanskje 20 til 40 år. Dette er en svært omfattende kartlegging.

Kunnskapsdepartementet mener det er (jf. punkt 6.3.4.2 på side 42):

“viktig å gi foreldre og foresatte informasjon om at fødselsnummeret vil gå inn i en sentral database i pseudonymisert form, og at dataene skal brukes til utarbeiding av statistikk, forskning og analyse”.

Til dette vil vi bemerke at det altså ikke kun er fødselsnummeret som skal inngå i databasen, men tvert imot en rekke personlige opplysninger om det enkelte barnet. Opplysningene skal riktignok knyttes til en pseudonym identitet, men dette innebærer neppe at det enkelte barnet er sikret full anonymitet i enhver sammenheng. Det er denne personlige informasjonen og ikke selve fødselsnummeret som skal brukes til utarbeiding av statistikk, forskning og analyse. Det er denne videre behandlingen som i særlig grad angår personvernet og som barnets foresatte eventuelt må få informasjon om.

Uklarhetene som vi har påpekt over, har etter vårt syn smittet over på lovutkastet slik at dette på flere punkter har fått en noe uheldig utforming. Utkastet til ny § 5 a kan for eksempel sies å tilsløre at det på grunnlag av fødselsnummeret skal foregå en videre innsamling av opplysninger om det enkelte barnet. Det er denne videre behandlingen av personopplysninger som er det problematisk her og som lovforslaget ikke gir tilstrekkelig hjemmel for. Noe av det samme kan sies om utkastet til § 8 fjerde ledd, som også etterlater et inntrykk av at det kun er tale om et nasjonalt register over fødselsnummer.

Alt i alt er det etter vårt syn vanskelig å få oversikt over alle sidene ved departementets forslag. Vi savner også en mer utfyllende redegjørelse for hvilke resultater man mener at opprettelsen av et nytt register/en ny database vil gi, gjerne som ledd i en drøftelse av hensiktsmessigheten av å innføre en slik omfattende ordning. Vi vil i den forbindelse vise til utredningsinstruksen som krever at Kunnskapsdepartementet må utrede alle relevante og vesentlige konsekvenser av forslaget, herunder de personvernmessige

konsekvensene, siden behandling av personopplysninger er en vesentlig del av forslaget.

En lovhjemmel som gir grunnlag for å behandle personopplysninger i et slikt omfang som det her er tale om, krever at det foretas en nødvendighetsvurdering. Dette kommer særlig på spissen her siden forslaget gjelder barn, og det ikke foreslås å basere behandlingen av opplysningene på den registrertes samtykke (foreldrenes samtykke).

Plikten til å foreta en nødvendighetsvurdering kan utledes både av direktiv 95/46/EF 24. oktober 1995 om beskyttelse av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger og om fri utveksling av slike opplysninger (personverndirektivet) og av den europeiske menneskerettighetskonvensjonen artikkel 8. Vi kan ikke se at det er foretatt en slik vurdering.

Formålet med innsamlingen skal være å få mer kunnskap om deltakelse i barnehage og senere læring mv.-jf. punkt 6.3.2 i høringsnotatet. Vi har likevel vanskelig for å se at det skulle være nødvendig å samle inn opplysninger om alle barnehagebarn – og fortsette å overvåke dem en stor del av livsløpet – for å oppnå dette. Vi vil anta at det må være tilstrekkelig med en mer avgrenset innsamling av data.

Med hilsen

Tone Ofstad
avdelingsdirektør

Kv Katrine-Kjærheim Fredwall
kst. lovrådgiver